

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. iij. De speciebus intelligibilibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

tem cognoscitur indiuiduum aliâs cognitum, prius fertur intellectus in rationes minus communes; sed semper tamen prius cognoscit singulare quàm cōmune: sed in illo singulari varij sunt gradus singulares, quorum alij sunt aliis communiores, id est à pluribus possunt abstrahi; vt in Petro animal & rationale duo sunt gradus singulares, sed vnus est altero communior. Itaque intellectus eodem ordine progreditur in percipiendis obiectis, quo sensus illa cognoscit, sensus autem prius apprehendit rationes singulares magis communes; conspecto enim Petro, prius cognosco illum esse corpus, deinde hominem: ergo prius intellectus cognoscit rationes singulares magis communes, quæ facilius etiam percipiuntur ab intellectu, quàm rationes minus communes. Quoties autem video Petrum mihi probè cognitum, statim cogito rationem Petri, nihil cogitans rationem animalis aut hominis. Concludo ergo singulare semper prius cognosci quàm vniuersale, quamuis ratio singularis gradus communioris prius cognoscatur, quàm ratio singularis gradus minus communis.

S. III.

An & quomodo intellectus res cognoscat materiales & immateriales.

Conceptus confusus & distinctus.

Certum est primò, conceptum alicuius rei dici proprium, quando ita conuenit rei, vt non conueniat alijs. Ille autem est duplex; alter proprius & confusus, quando res non concipitur per speciem propriam, sed per analogiam, vel per negationem, aut aliter per discursum; alter est conceptus proprius & distinctus, quo res concipitur per proprias species absque analogia vel negatione.

Triplex dubitatio.

Certum est secundò, processum intellectus nostri in cognoscendo esse huiusmodi. Primò accipit speciem quæ primariò repræsentat rem illam sensibilem, quam repræsentabat phantasma; & per accidens atque in confuso repræsentat subiectum accidentium, cum repræsentet accidentia illa in concreto. Recepta illa specie statim cognoscit accidens; tum per vim discursuum assurgit & cognoscit substantiam.

Hjs positis difficultas est, quænam obiecta intellectus cognoscat proprio & distincto concursu; quænam verò cognoscat proprio, sed confuso conceptu.

Ratio verò dubitandi est primò, quia implicat vt aliquid cognoscatur per cognitionem alterius; ergo implicat vt cognoscatur per speciem impressam alterius: ergo intellectus concipit per conceptum confusum.

Secundò accidens nec definitur, nec cognoscitur nisi per substantiam: ergo substantia prior est cognitione, quàm accidens.

Assertio bimembri.

Tertiò cognitio, quàm habemus de Deo, semper repræsentat aliquid aliud, ad cuius similitudinem Deus concipitur: ergo Deum & substantias spirituales non concipimus conceptu proprio, sed communi.

Dico tertiò. Accidentia sensibilia cognosci ab intellectu conceptu proprio & distincto; substantias materiales & accidentia insensibilia cognosci à nobis conceptu proprio confuso; Deum & substantias immateriales clarè cognosci quoad an sit, confusè autem & imperfectè quoad quid sit, licet concipiantur conceptu proprio.

A Prima pars de accidentibus sensibilibus entens est, quia illud cognoscitur proprio & distincto conceptu, quod est obiectum motuum, seu quod imprimit sui speciem, primò quidem sensui, deinde verò intellectui: huiusmodi sunt accidentia sensibilia: ergo illa cognoscuntur proprio & distincto conceptu. Illa verò, quæ non impriment sensui & intellectui vllam speciem, non possunt cognosci proprio & distincto conceptu, sed proprio tantum & confuso; cum sint obiecta terminata: huiusmodi sunt substantiæ materiales, & accidentia insensibilia: ergo illa cognoscuntur conceptu proprio confuso.

B Secunda pars de cognitione Dei & rerum quælibet spiritualium, probatur; certum enim est, illam esse non posse intuitiuam, cum nulla in nobis sit species propria illorum; sed neque possit dici quidditatiuam, quæ scilicet perfectè cognoscitur alicuius rei quidditas; Deum autem & spiritualia mediâtè solum & imperfectissimè cognoscimus, quia cognoscimus Deum ex effectibus qui sunt inadæquati virtuti productionis Dei, & infinitè imperfectiores quàm Deus: ergo Deum quoad quid est, imperfectè solum cognoscimus; ergo non quidditatiuè. Substantias quoque spirituales cognoscimus vel per analogiam, vel per negationes, vel per aliquos effectus: ergo imperfectè solum cognoscimus, & (vt dicitur) abstractiue, id est per extraneas & alienas imagines, à quibus imperfectè repræsentantur.

C Ad primam respondeo, nihil posse cognosci per cognitionem alterius, posse autem cognosci per illius speciem. Ratio disparitatis est, quia cognosci per speciem alterius, est posita rei alicuius specie, v.g. accidentis, intellectum assurgere ad cognitionem alterius per vim sibi propriam, ad quod non requiritur vt species illa repræsentet illud quod dicitur cognosci per speciem alterius: at verò cognosci per cognitionem alterius, esset eadem cognitione quæ vnum repræsentatur, repræsentari etiam aliud ei dissimile: impossibile autem est, vt res repræsentetur per conceptum à quo non repræsentatur.

D Ad secundam respondeo, substantiam esse priorem cognitione quàm accidens complexi cognitione quoad quid est; sed esse posteriorem cognitione quàm accidens cognitum cognitione simpliciter, & incomplexa; quia illud quod immediatè ferit sensum, etiam immediatè cognoscitur.

Ad tertiam respondeo cognitionem quam habemus de Deo, repræsentare quidem concomitantè aliquid aliud, sed formaliter repræsentare solum Deum; quia scilicet Dei cognitio semper est iuncta cognitioni alicuius alterius, ad cuius modum concipitur Deus: sed illa non est cognitio alterius; vnde reuerà cognoscimus Deum & spiritualia conceptu proprio, non tamen quidditatiuè & perfectè.

SECTIO III.

De speciebus intelligibilibus.

Explicato intellectu obiecto, ad species varias eius diuenio, in quibus duo tantum controuerti possint: primò, an sint: secundò, quænam causa illas producat; reliqua manifesta sunt ex his quæ dixi olim de speciebus impressis.

§. I.

Existencia specierum intelligibilium.

Triplex dubitatio. Ratio dubitandi primò est, quia sufficienter concurrere potest phantasma ad productionem intellectionis cum intellectu possibili: ergo non sunt necessariae species spirituales in intellectu. Probatur antecedens, quia phantasma cum intellectu agente producit in intellectu speciem impressam spiritualem: ergo phantasma cum intellectu possibili producere potest speciem expressam spiritualem; neque maior est ratio vnius quam alterius.

Secundò ad iudicium & discernum sufficit species primæ apprehensionis: ergo ad primam apprehensionem sufficit species phantasiae. Deinde tunc species non sunt necessariae ad primam intellectionem, ut compleant, vel ut determinent intellectum; quia potentia appetitiva per solam sympathiam determinatur eo ipso quòd intellectus aliquid cognoscit: ergo intellectus sufficienter determinari potest, posito quod operetur phantasia.

Tertiò si dantur species ad recordationem rerum præteritarum, sequitur debere semper percipi actus illos quamdiu manent illorum species, cum illæ agant necessariò.

Conclusio. Dico primò, intellectum requirere necessariò species, tum ad memoriam actuum præteritorum, tum ad primam cognitionem obiectorum etiam presentium, quæ ferunt sensus; quamvis pro prima intellectione probabile sit illas nullas esse. Tres sunt partes conclusionis.

Species ad memoriam. Prima, quæ requirit species ad memoriam præteritorum, communis est inter omnes, qui non reiciunt omnes species. Ratio est, quia intellectus non potest seipsum determinare ad cognitionem actus præteriti, v. g. syllogismi alicuius, aut iudicii. Neque determinari potest ab obiecto, vel ab actu aut phantasmate præterito: ergo determinari debet ab aliqua specie. Probatur antecedens. Primò enim intellectus est omnino indifferens ad intelligendum hunc aut alium actum: ergo ut illum potius intelligat quam alium, ab aliquo extrinseco determinari debet. Secundò illud nec est obiectum, aut actus, quæ sunt præterita; non phantasma, quod nullum relinquit, cum sint actus illi quos dixi purè spirituales: ergo nihil est per quod determinetur intellectus præter speciem.

Species ad primam intellectionem. Secunda pars de prima intellectione aduersarios plures habet, qui ad solos actus memoratiuos exigunt species: sed admittunt tamen eas cum S. Th. 1. p. q. 55. art. 2. & q. 85. art. 2. Suarez, Vasquez, Molina, & alij.

Primò enim sic habetur ex Philosopho, qui ponit sæpe intellectum agentem in homine; proprium autem munus huius intellectus est purificare phantasmata, id est producere species spirituales in intellectu, posita operatione phantasiae. Deinde satis perspicue Augustinus asserit istas species, v. g. lib. 1. de Trinitate, cap. 2. ait positionem specierum intelligibilium difficile suaderi tardioribus ingeniis. Et lib. 9. cap. 12. Tenendum est, inquit, quod omnis res quamcumque cognoscimus, congenerat in nobis notitiam sui; ab utroque enim notitia paritur, à cognito, & à cognoscente. Idem expressus asserit Anselmus cap. 6. Monologij. Cum cogitatur, inquit, aliquid quod extra mentem est, non

A nascitur verbum cogitata rei ex ipsa re, quia ipsa est absens à cogitationis intuitu, sed ex ipsa rei aliqua similitudine, quæ vel est in cogitantis memoria, vel fortè quæ tunc cum cogitas, ex re presenti ad mentem attrahitur.

Praterea ratio est, quia quoties intellectus est indifferens & incompletus ad obiecti etiam præsentis perceptionem, debet compleri & determinari per aliquid proportionatum cum ipsa intellectione: illud nec est obiectum distans, nec phantasma materiale: ergo est species spiritualis. Probatur antecedens, quia sensus exigit aliquid proportionatum ad eliciendam sensationem: ergo etiam intellectus debet determinari per aliquid proportionatum ad eliciendam primam intellectionem. Imò si sufficeret phantasma ad primam intellectionem, sufficeret etiam ad memoriam, quia nunquam recordamur nisi excitati ab aliquo phantasmate.

Tertiam partem, quæ asserit probabiliter posse negari species ad primam intellectionem, suaderi potest omnibus argumentis propositis in ratione dubitandi.

Ad primam autem probabiliter respondeo, phantasma esse sufficienter proportionatum ad productionem specierum impressarum cum intellectu agente, sed non esse sufficienter proportionatum ad productionem specierum expressarum; quia species impressa est aliquid longè imperfectius quam species expressa, ideoque causas non exigit adeò perfectas.

Ad secundam respondeo, esse in intellectu duo tantum genera specierum. Primum est earum, quæ repræsentant id quod sensu præceptum est. Secundum earum, quæ seruiunt memoriæ rerum præteritarum; aliæ omnes inutiles sunt, quia intellectus semel determinatus à specie, supra illam assurgere potest, & alia multa circa illud obiectum cognoscere. Satis autem aliàs negata est paritas inter potentiam appetitivam & cognoscitivam, quia actus potentie appetitivæ non est expressa imago sui obiecti, à quo propterea non debet produci: cognitio autem est imago.

Ad tertiam respondeo species intelligibiles non semper repræsentare illa obiecta, quorum sunt species; quia exigitur vel ut operatio phantasiae, vel ut voluntatis imperium illas excitet, alioqui sopitæ sunt, & quasi mortuæ. Ratio autem cur in phantasia vna potius species agat quam alia, allata est olim, quia primò spiritus aliqui mouentur, in quibus aliquæ sunt species, & non aliæ. Secundò temperamentum ipsum corporis, à quo per sympathiam excitantur species in humoribus residentes. Tertiò applicatio etiam voluntatis illas species excitat.

§. II.

Causa effectiua specierum intelligibilium.

Communiter dicitur illas produci ab intellectu, qui vocatur agens; intellectus verò possibilis ille appellatur, qui producit speciem expressam.

Sed duplex difficultas est. Prima, utrum intellectus agens sit distinctus ab eo intellectu qui dicitur possibilis. Deinde, utrum solus intellectus agens producat species illas spirituales, an verò concurrat cum eo etiam phantasma, non solum exemplariter, & per sympathiam, sed etiam effectiue physice.

Vu 4 Ratio

Triplex dubitatio.

Ratio dubitandi primò est, quia ubi diuersa sunt munera, ibi diuersa sunt potentia: intellectus agens & intellectus possibilis habent munera diuersa, cum vnus producat speciem impressam, alter verò cognitionem: ergo diuersa sunt potentia, saltem ex suppositione quod potentia distinguantur ab anima & inter se.

Secundò res materialis non potest producere etiam vt causa partialis effectum spirituale: phantasma est materiale, species intelligibilis est spiritualis: ergo phantasma non est causa etiam partialis specierum intelligibilium. Probatur maior, quia causa partialis debet esse proportionata effectui producendo, & illum continere; res autem materialis non est proportionata rei spirituali.

Tertiò phantasma ex coniunctione cum intellectu vel recipit aliquid, vel nihil. Si nihil recipit: ergo sicut per se solum producere non potest rem spirituale, ita nec illam potest producere cum intellectu: si recipit aliquid, illud vel est spirituale, vel materiale; si spirituale, non recipitur in phantasmatibus; si materiale, non facit ad producendam rem spirituale.

Intellectus agens quid sit.

Dico secundò intellectum agentem non esse aliquid homini extrinsecum, neque aliquid distinctum realiter ab intellectu possibili, sed esse ipsummet intellectum possibilem, à quo formaliter solum distinguitur etiam posito quod realiter inter se distinguerentur potentia anima.

Ratio est, quia id quod producit effectiue species intelligibiles, si est extrinsecum homini, vel est Deus, vel aliqua intelligentia, vt videntur censuisse Platonici apud Marfilium *lib. de immortalitate anima*, à cap. 4. quod statim patet esse incommodum, quia in re naturali non debet statim ad Deum recurri, quando alia causa suppetit. Si autem est aliquid intrinsecum homini, nihil est necesse nouum ponere intellectum, qui huiusmodi species producat; cum idem intellectus, qui producit speciem expressam, possit producere speciem impressam, cuius productionem multi Theologi censent satis obscure illuminare phantasmatibus, reddere res actu intelligibiles, abstrahere species à phantasmatibus.

Concursus phantasmatibus.

Dico secundò, esse probabilius, quod phantasma effectiue producit speciem intelligibilem simul cum intellectu agente.

Primò enim phantasma determinare debet intellectum agentem ad productionem specierum; non potest determinare nisi eas efficiendo: ergo efficit partialiter illas species. Probatur minor. Omnis determinatio est actiua, vel formalis: phantasma non determinat formaliter intellectum: ergo determinat effectiue. Minor certa est, quia phantasma non est in intellectu. Deinde formalis determinatio intellectus est ipsamet actio intellectus. Neque phantasma determinare potest exemplariter, quia intellectus agens vt sic esset cognoscitiuus. Deinde sicut species impressa oculo non potest illum determinare nisi effectiue concurrando ad visionem: ergo neque potest phantasma determinare intellectum nisi simul cum ipso concurrando.

Solutio triū dubitationum.

Ad primam respondeo, potentias tunc esse species diuersas, quando munia sunt diuersa & adæquata; quando autem non sunt nisi partialia, tunc potentia non sunt diuersa: productio speciei impressæ, & productio speciei expressæ sunt munia diuersa, sed inadæquata, quorum vnum subordinatur alteri.

A Ad secundam nego effectum contineri necessariò debere totum in causa partiali, sed satis esse vt contineatur in causa totali; quando enim duæ sunt cause partiales conflantes vnam totalem, neutra solitarie spectata continet totum effectum, sed prout alteri iuncta. Itaque phantasma producit speciem spirituale vt causa partialis, & illam continet si spectetur prout cum intellectu est vna causa.

Ad tertiam respondeo, phantasma per confortum intellectus agentis non recipere quidquam intrinsecum, sed extrinsecum dumtaxat aliquod complementum; quia scilicet iunctum cum intellectu facit vnam causam, & cum eo iungit actionem; in seipso autem nihil recipit.

B

SECTIO IV.

De ipsa intellectione.

Post obiectum intelligibile, ac species deservientes intellectui, latissimè patet actus illius proprius, qui dicitur intellectio; reuocari enim hoc loco possent quæcumque in Logica disputabam de natura & veritate ac falsitate enunciationis, de discursu & de actibus scientiæ aut opinionis. Dixi videlicet iis locis, omnia quæ pertinent ad propriam rationem mentis operationum, quas Logica dirigit; nunc iis omnibus considero primò generatim quidditatem intellectionis: secundò quidditatem cognitionis intuitiue & abstractiue: tertio quidditatem cognitionis comprehensiue: quarto quidditatem cognitionis directæ ac reflexæ: quinto quidditatem cognitionis vnius & plurium; id est quomodo possit intellectus cognoscere simul plura.

§. I.

Quidditas intellectionis generatim sumpta.

Ex prima disputatione huius tractatus constat primò, nullam esse posse intellectionem, in qua non sint terminus realis productus, qui dicitur verbum mentis, & est vera qualitas; deinde actio ab eo termino modaliter distincta; & hoc totum in qualibet cognitione necessariò reperiri. Constat secundò, intellectionem sumptam formaliter neque in actione sola consistere, neque in solo verbo mentis, sed in vtroque simul, vt satis ibi probatum est. Quibus positis,

Dico primò intellectionem rectè posse definiti, *Est actus vitalis spiritualis, quo potentia intelligens assimilatur obiecto quod producit.* Verbum autem mentis rectè definiti, *Formalem & expressam similitudinem obiecti, quæ obiectum potentia cognoscens representatur.* De hoc igitur tam eloquenti, tam erudito verbo, quod intellectus silens loquitur, sine vilo sono, sed non sine attentione, multa & scitu dignissima quæri possunt.

Ex primò enim quaeritur, quare terminus ille intellectionis vocari soleat verbum, cum tamen aliarum potentiarum termini, tamen representatiui sint obiectorum, non soleant appellari verba; quod soli conuenit intellectioni, cuius terminum appellat Augustinus animi cogitationem, & verbum cordis, quod nec Græcum est, nec Latinum; & tamen ab omnibus intelligitur. Damascenus autem *lib. 1. Fidei*, appellat naturale mentis germen.

Respondeo, rationem esse, quia per illam qualitatem